

De kraanvogel die de maan stal

Pol Van Damme

de kraanvogel
die de maan stal

mythische fantasy roman

© 2026: Pol Van Damme

Omslagontwerp: Pol Van Damme (beelden gegenereerd met OpenAI)

Vormgeving: Pol Van Damme

Productie: Bookmundo

Drukwerk: Printforce, Nederland

ISBN: 978-94-0387-786-0

Wettelijk Depot: D/2026/Pol Van Damme, uitgever

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende.

Opgedragen aan

Tali en lola Ising,
personages in dit boek die gebaseerd zijn op echte personen.

en bovenal aan mijn echtgenote,
die me een bijkomend venster op de wereld gaf.

En natuurlijk een welgemeende dank aan mijn proeflezers
Shanda, Joris, Tanith, Lilith en Tilda

Kaart (zie ook verklarende woordenlijst vanaf bladzijde 450)

DEEL I

De verdwenen maan

1

De maan was uit de hemel gegleden en op de zee tot rust gekomen. Mayari stond waar de golven naar haar enkels reikten, haar tenen diep in zand dat aanvoelde als gezeefde parel. Het water zag er niet uit als water; het rolde in trage banen van zilver. Elke brekende golf liet ragfijn schuim achter op haar huid, helder, koel en onmogelijk zacht. Boven haar was de lucht diepdonker en fluweelachtig, met enkele sterren die afstand hielden van het stralende maanlicht. De maan zelf hing laag, heel dichtbij, gezwollen als een rijpe vrucht die op de horizon balanceerde. Haar weerspiegeling strekte zich naar Mayari uit in een trillend spoor, een volmaakte witte weg over de zilveren zee.

Ze haalde diep adem. Die smaakte naar zout en iets vaag zoets, als jonge kokos. De lucht had de zware warmte van een moessonnacht op Neyumi, vlak voor de regen. Dit is een droom, dacht ze, dat moet wel. Wakker zijn had nooit zoveel schoonheid bevat.

Ze liep langs de kust, langzaam, bang om het moment te doen opschrikken. Het zand fluisterde onder haar hielen. Elke stap liet een ondiepe afdruk achter die bijna meteen werd gevuld met glinsterend water. Het gleed tussen haar tenen door en hechtte zich aan haar enkels in dunne lichtdraden, delicate patronen tekenend die klopten in hetzelfde ritme als haar hartslag. In de uiterste hoeken van haar gezichtsveld liep het strand door naar beide kanten, om daar in een zachte boog uit het zicht te verdwijnen. Bleek drijfhout lag half begraven, gladgepolijst. De lijn waar golven zuchtend het zand raakten was schoon en scherp. Het was Neyumi en toch niet Neyumi: de helling van de kust vertrouwd, maar de mangroven verdwenen, de boten weg, de groep hutten vervangen door stilte en een open lucht.

Ze was niet alleen. Langs de waterlijn, geplaatst als de wortels van onzichtbare bomen, stonden gedaanten van schaduw en glans: lang, gebogen, ineengedoken, de omtrekken van hoofden en schouders wiegend alsof ze door hete lucht werden gezien. Telkens ze haar

volle blik op hen richtte, verdunden hun vormen, als rook die door de wind uiteen werd getrokken. Wanneer ze wegkeek, werden ze weer duidelijk, net genoeg om de richting van hun gezichten te onthullen. Ze keken naar haar. Niet naar de maan, niet naar het pad van licht, maar naar haar.

Mayari hief haar hand. Het zilveren pad van de zee rimpelde als antwoord. Licht verzamelde zich rond haar enkels en krulde omhoog, als een liefkozende branding. Ze strekte haar hand uit en raakte het water waar de weerspiegeling van de maan trilde. Het was koel en levend onder haar vingers. Het gleed over haar huid als zachte, vloeibare wind en liet geen vochtigheid achter. Het contact deed haar hand van binnenuit oplichten. Fijne lichtdraden sijpelden haar vingers binnen, klommen langs de pezen en volgden de lijnen van haar pols. Ze kropen in subtiele strepen over haar onderarm, bleek als een vissenbuik en schitterend als nieuw metaal. Ze staaarde, betoverd, terwijl het zilver de lijnen van haar aderen volgde, zich om haar ledematen slingerde en zich vertakte als wortels. Waar het langs trok, tintelde haar huid, niet onaangenaam, alsof ze ontwaakte uit een lange slaap.

De gedaanten langs de kust kantelden allemaal op hetzelfde ogenblik hun hoofden, een rustig, gedeeld gebaar. Mayari voelde hun blik niet alleen op haar gezicht rusten, maar op de verlichte lijnen onder haar huid. Ze lachte zacht. Het klonk helder in de stille lucht en sprong over de golven als geworpen schelpen. Een hartslag lang stelde ze zich voor hoe ze de glanzende weg op liep, blote voeten glijdend van schuim naar licht, de weerspiegelde maan beklimmend alsof het een trap was. Ze zag haar hand tegen de gladde, stralende boog gedrukt, terwijl de wereld onder haar wegviel. Haar borst deed pijn van verlangen. Het gevoel was zo plots en scherp dat ze haar ogen moest sluiten. Toen zij ze weer opende, was er iets veranderd.

De maan was gekanteld. Slechts een beetje. Waar eerder haar onderrand dicht tegen de horizon had gerust, leek ze nu achterover te hellen, zich los te trekken van haar eigen weerspiegeling. De zilveren weg schokte; zijn pad over het water werd smaller. De

gedaanten langs de kust draaiden zich als één om en keken omhoog. Mayari's hart sloeg een slag over. Ze strekte haar vingers, probeerde meer van het licht haar huid in te trekken, het vast te houden. Het zilver aarzelde, klampte zich vast en werd dan dunner. De gloed in haar aderen flakkerde als sintels in een plotselinge wind.

“Wacht,” zei ze, al wist ze niet tot wie ze zich richtte: de maan, de zee, de toekijkende geesten, zichzelf. Een dunne lijn van duisternis verscheen op het vlekkeloze gezicht van de maan. Eerst was het niet meer dan een haarfijn streepje, een schaduwstreng die van boven naar beneden liep en het licht niet zozeer brak dan wel verdeelde. Met een schok deed het haar denken aan de barst in haar hanger: die scherpe, zuivere scheur die recht door het medaillon liep dat ze aan haar keel droeg. Ook hier was de spleet onnatuurlijk netjes, alsof een onzichtbaar mes de maan met opzettelijke zorg had ingesneden. De lijn werd donkerder. Breder. De zilveren weg kronkelde, alsof hij pijn leed. Waar het water zo glad was geweest als gepolijst tin, ontstonden kleine wervelingen die hun eigen glans opslokten. De koele streling rond Mayari's enkels werd plots ijskoud, een beet van diep water dat nooit de zon had gezien. Ze deed een stap achteruit. Het zand schoof onder haar hielen weg. De gedaanten langs de kust bewogen niet; alleen hun hoofden draaiden opnieuw, terwijl ze de groeiende barst volgden. Dit klopte niet. Dit was niet wat haar was geleerd.

In de Maantempel, vóór de ballingschap, hadden ze gezegd dat de maan volmaakt was: het onberoerde gezicht van de godin, naar de sterfelijke wereld gekeerd. Onvolmaaktheden hoorden bij de aarde, bij mensen, bij dingen die verouderden en braken. De schijnbare veranderingen van de maanvorm - kwart, half, vol - waren geen wonde of gebrek; het was de godin die koos welk gezicht ze toonde. Maar dit... Dit was beschadiging.

Een dun, gespannen geluid ontsnapte haar, iets tussen een ademhaling en een snik. Ze drukte haar gloeiende hand tegen haar keel, op de plek waar de hanger normaal hing, en vond alleen blote huid. Er was geen leren halsband, geen koel metaal. Toch pulseerde

er onder haar hand een fantoompijn, perfect uitgelijnd met het beeld van het gebarsten symbool in haar gedachten. De zilveren paden in haar aderen laaiden witheet op, schoten sneller voort en vertakten zich in een oogwenk verder. De gloed deed nu pijn, een brand die haar vingers deed samenkrimpen. Haar hele lichaam voelde als een snaar die te strak was gespannen.

“Stop,” fluisterde ze, tegen de dunne lijn, tegen haar bloed. De maan stopte niet. De barst bereikte de onderrand en dan, zo zacht dat het bijna teder was, begon de grote schijf uiteen te vallen. De zee brulde. Het geluid kwam uit het niets, enorm en dichtbij, alsof de wereld tot dat moment stil was geweest. Golven zwollen aan, hun zorgvuldig gemeten bogen stortten in tot chaos. De zilveren weg versplinterde in duizend scherven licht. Witte spatten sprongen omhoog, maar waar ze koud hadden moeten zijn, waren ze verschroeiend; de lucht om haar heen werd plots dik en heet als adem uit een oven. De gedaanten langs de kust vervaagden, hun randen losten op. Voor het eerst zag Mayari hun ogen duidelijk: diepe, donkere putten die de weerspiegeling van de gebarsten maan vasthielden, elke breuk gerepliceerd en opnieuw brekend.

De grond schokte onder haar voeten. Ze struikelde en viel op een knie, haar handpalmen hard in het zand gedrukt. Het zilver in het water sprong omhoog rond haar handen en polsen en klampte zich vast als wanhopige vingers. Het kroop hoger, langs haar armen, over haar schouders, reikend naar haar keel. Ze kon niet ademen. De wereld vernauwde zich tot drie dingen: de brekende maan, de schreeuwende zee en de brandende draden die onder haar huid voortjoegen. Haar gedachten verstrooiden zich als rijst die tegen een harde wind werd geworpen. Slechts één woord bleef over, pulserend op het ritme van het licht: vernieuw. Ze wist niet of die aanspraak van haar kwam of van iets anders. Het voelde enorm, oeroud, tegelijk binnen en buiten haar. De zilveren lijnen antwoordden erop en laaiden zo fel op dat het haar ogen pijn deed. Er was een moment waarin ze zichzelf voelde ontvouwen, van ruggengraat tot schedel, van keel tot vingertoppen, alsof een andere vorm in haar eindelijk

zijn ledematen strekte. Dan stortte het geluid van de zee in tot een enkele, oorverdovende klap. Duisternis sloeg over haar heen, snel en absoluut, als een grote vleugel die neerzwaaide. Het gebulder van de golven wrong zich samen, plooiden in zichzelf terug en werd het ruwe, onregelmatige geluid van haar eigen adem. De koelte rond haar enkels was verdwenen. Net als de zilveren weg, de toekijkende gedaanten en de enorme, gebarsten maan.

Mayari werd wakker met een bonzend hart, haar vingers groeven zich in de gevlochten palmmat, haar huid tintelde nog steeds alsof licht zich een uitweg zocht. Ze bleef een ogenblik onbeweeglijk liggen, haar adem schokkerig in het donker, de wereld teruggebracht tot het langzame tot rust komen van haar pols. In haar oren galmde de wegebbende echo van het gebrul van de zee, al ademde de hut om haar heen slechts de gebruikelijke kleine, vertrouwde geluiden: het zachte kraken van gevlochten palmwanden die met de wind meebewogen, het vage geklik van een bamboe-windbel buiten, het gestage gezoem van nachtelijke insecten dat tegen de stilte aandrong. De mat voelde ruw onder haar wang, met de geur van gedroogde grassen en rook. Geen zilver licht vloeiende over de vloer. Geen gebroken maan hing boven haar. Alleen duisternis, echte duisternis, dik en stil en sterfelijk. Ze duwde zich op haar ellebogen omhoog en hief een hand in de zwakke oranje gloed van de uitdovende lamp.

Aanvankelijk zag ze niets, alleen haar fijne vingers, haar eeltige handpalm, de vage glans van zweet op haar pols. Dan, terwijl ze haar arm draaide, verschenen de lijnen. Ze rezen uit de schaduwen op als draden die uit de duisternis werden getrokken: dun, bleek, glinsterend met hun eigen onvaste licht. Ze tekenden zich in vertakkende paden af langs de binnenkant van haar onderarm, elke lijn zo fijn als een haar, elk pulserend met een schuchtere gloed. Iets aan hun beweging - sneller wanneer haar hart versnelde en trager wanneer ze haar adem inhield - vertelde haar: dit leeft.

“Nee,” fluisterde ze. Het woord was nauwelijks meer dan adem. Ze

raakte een lijn aan met haar duim. Warm. Niet zoals koorts, niet zoals metaal dat door vlammen is verhit. Een gelijkmatigere warmte, een vertrouwde, zoals die van de olielampen in de tempel die ze als meisje had verzorgd, toen ze nog geloofde dat de goden om de wereld gaven. De lijnen lichtten op als antwoord op haar aanraking. Een steek van angst schoot door haar heen. Ze rukte haar arm terug alsof ze zich had gebrand, maar de lijnen klampten zich vast aan haar huid en verspreidden zich over de kromming van haar pols, vaag de vorm van de zilveren getijden uit de droom herhalend.

Mayari zwaaide haar benen over de rand van de mat en ging rechtop zitten. Haar hut voelde nog kleiner dan tevoren, de wanden naar binnen hellend, het rieten dak laag aflopend, de lucht zwaar van de geur van oude rook en zeewind. Schaduwen verzamelden zich in de hoeken als inkt. Ze kon zich bijna voorstellen dat de geesten van de zilveren kust daar stonden, zwijgend toekijkend. Ze wreef hard over haar armen, hopen de lijnen uit te vegen. Ze flakkerden, maar vervaagden niet. Haar nagels lieten rode strepen achter, maar geen onderbreking in de gloeiende paden eronder. Haar adem kwam snel en oppervlakkig. Een rilling trok langs haar ruggengraat omhoog. Ze schoof haar losse slaapdoek opzij en tilde haar knie op. Meer glinsteringen slingerden zich langs haar kuit. Toen zij ze aanraakte, werden ze warm onder haar vingertoppen, dezelfde pulserende warmte als bij haar pols. Haar maag trok samen.

Mayari's hand schoot naar haar hals. Het gebarsten medaillon. Ze was ermee in slaap gevallen, opnieuw. De leren halsband lag tegen de huid van haar keel, vochtig van het zweet. Het kleine metalen sieraad aan de korte veter, in de vorm van een volle maan, hing net onder haar sleutelbeen, de oude breuk als een strakke lijn door het gesneden gezicht. Ze tilde het in haar handpalm. Het maangezicht pulseerde. Niet met de zwakke glans van weerkaatst licht, maar met zijn eigen adem, warm en gelijkmatig, in een ritme dat overeenkwam met het gefluister van zilver in haar aderen.

“Nee,” zei ze opnieuw. “Jij bent gebroken. Jij bent dood. Jij moet dood zijn.”

Ze sloot haar vuist eromheen en drukte tot de randen van de barst in haar huid beten. De warmte werd alleen maar dieper, alsof de hanger antwoord gaf op een onzichtbare roep, alsof hij de zilveren lijnen herkende zoals de zee de maan herkent. Haar keel trok samen. Dit kon niet gebeuren. Niet hier, in ballingschap. Niet na alles.

Ongevraagd kwam een herinnering naar boven: haar laatste dag in de Maantempel, toen het medaillon van haar was afgenomen, het voor haar ogen was gebarsten en ze het voor haar voeten hadden gesmeten terwijl ze haar ketter noemden. Het geluid van al die stemmen, de hitte van de vernedering, de ijsskoude zekerheid dat niets wat ze zei het vonnis kon ongedaan maken dat al in de gedachten van de oudsten was gegrift. Ze slikte moeizaam. Het medaillon mocht niet gloeien. Het mocht niet ademen. Het mocht niet levend aanvoelen. En toch pulseerde het rustig tegen haar handpalm.

De lamp flakkerde laag. Ze reikte er automatisch naar, stelde de pit bij en ontlokte een beetje meer licht. De vlam sprong zwak op en schilderde de hut in amberkleurige tinten. Nu kon ze de lijnen duidelijker zien: op haar armen, haar benen, vage draden langs haar sleutelbeenderen. Niet helder genoeg om de ruimte te verlichten, maar wel helder genoeg om haar te markeren als anders. Om haar te merken als besmet. Of vervloekt.

Ze sloeg haar armen om haar knieën, het medaillon gevangen tussen haar vingers, de warmte ervan in haar borst sijpelend. Wat als de dorpelingen dit zagen? Ze hielden nu al afstand. Ze verdroegen haar aanwezigheid alleen omdat het oude dorps hoofd had benadrukt dat ze haar boete had betaald door verbannen te worden. Ze lieten haar netten repareren, vis schoonmaken, daken herstellen na stormen, maar ze vergaten nooit haar te laten voelen dat ze het tempelmeisje was dat de gunst van de goden had verloren. Als ze het zilver zagen, als ze dachten dat ze een ziekte had of een vloek droeg, zouden ze geen moment aarzelen haar weg te jagen. En er was nergens anders om heen te gaan. Neyumi was het laatste eiland vóór de open oceaan. Een windstoot drukte tegen de hut en liet het riet boven haar ritselen.

Buiten kraaide in de verte een haan, te vroeg voor de dageraad. De lucht voelde zwaar, verwachtingsvol, alsof het eiland zelf zijn adem inhield. Mayari stond op. Haar knieën trilden licht, maar ze hield zich staande. Ze liep door het hutje en pakte de strook stof die ze gebruikte om vismanden in te wikkelen. Het was grof geweven, met de kleur van nat zand. Ze wikkelde het strak om haar onderarmen en bedekte de lijnen tot er alleen nog doffe, gedempte gloedjes door de vezels heen sijpelden. Ze bond nog een strook om haar enkels en trok die hoog genoeg op om de glinsteringen op haar kuit te verbergen. Voor haar hals trok ze een dunne sjaal over haar schouders, die ze zo liet vallen dat de hanger in de schaduw bleef. Toen ze volledig bedekt was, ademde ze iets rustiger. Pas dan stapte ze naar buiten.

Het gevlochten deurpaneel schoof met een zacht schurend geluid opzij. Koele nachtlucht spoelde over haar heen, met de geur van zout en getijden. Het zand onder haar voeten was vochtig; de zee murmelde ergens voorbij de donkere vormen van palmbomen en vissersboten. Ze verwachtte de vertrouwde troost van maanlicht op het strand. Maar iets aan de hemel was niet juist.

Ze verstijfde, haar adem stakte. De maan was verdwenen en had slechts een lage, met enkele sterren bestrooide duisternis achtergelaten, daar waar haar zilver over de zee had moeten glijden. De horizon voelde onaf, alsof iemand er de maan met een mes uit had geschraapt. Haar huid prikte onder de windsels. De droom was geen droom geweest. Haar hart sloeg één keer, twee keer, pijnlijk hard.

“Nee,” fluisterde ze, maar de wereld antwoordde niet. De zee bewoog vreemd: ze zwol te ver het strand op en trok zich te snel weer terug. Boten lagen scheef in het zand, gekanteld als gevallen vogels. Een lichte trilling in de wind droeg flarden van stemmen mee: dorpelingen die vroeg wakker waren, mompelend in verwarring, hun woorden aangescherpt door angst.

Mayari trok de sjaal strakker om zich heen. De zilveren lijnen onder haar huid klopten een keer, zwak, alsof ze werden geraakt door de

afwezigheid van de maan. Ze stond op de drempel van haar hut, terwijl de donkere wereld zich zwaar en leeg voor haar uitstreckte, verkeerd, hol, maanloos, en besepte dat wat haar in de droom had aangeraakt nog niet voltooid was. Er was iets ontwaakt. In haar aderen. En in, of eerder boven de wereld. Ze haalde langzaam adem en zette een stap richting het strand. De nacht, zonder zijn maan, slokte haar volledig op.

Mayari liep het smalle pad tussen de hutten af, de windsels strak om haar armen, haar sjaal dicht tegen haar keel getrokken. De nachtlucht was veranderd. Ze droeg niet langer de gebruikelijke zachtheid van Neyumi's uren voor de dageraad: geen loom echoën van vissers die lachend hun lijnen herstelden bij fakkellicht, geen verre dreun van golven die zich tegen het koraal te ruste legden. Het zand onder haar voeten was koel en vochtig; elke stap zonk een beetje dieper weg dan zou moeten. Voor haar verzamelde zich bij de kust een groep figuren, met fakkelvlammen die op en neer dobberden als onrustige vuurvliegjes. Hun stemmen dreven het strand op in flarden, de woorden onduidelijk maar met de onmiskenbare toon van alarm.

In de schaduw van een kromgegroeide kokospalm bleef Mayari staan. Ze wilde hen niet onder ogen komen, niet ingepakt in haar onhandige bedekkingen, niet met het zilver dat in haar bloed zoemde, niet terwijl de echo van de droom nog in haar lichaam trilde. Maar iets trok haar vooruit, iets binnen in haar. Ze ademde door haar mond uit en stapte het open strand op. De dorpelingen wendden zich een beetje naar haar toe toen ze naderde. Zelfs met haar sjaal hoog omgeslagen en haar gezicht omlaag herkenden ze haar. De verbannen priesteres-die-geen-priesteres-meer-was. Het meisje dat door de maan was gemerkt en daarna uit haar gunst was verstoten. Mayari hief haar kin net genoeg om de horizon te zien. Haar adem stakte. De maan zat niet achter wolken; ze was echt verdwenen. De lucht waar ze hoorde te zijn zag er naakt en onaf uit, als een inktgewassen doek waarin de centrale penseelstreek ontbrak. Sterren glinsterden kil, verspreid met te veel lege ruimte ertussen.

Een gemompel rimpelde door de menigte: “Nog steeds niets?”

“Geen enkel schijnsel, niet eens een flintertje.”

“Mijn grootmoeder zegt dat dit nog nooit is gebeurd.”

“Misschien heeft ze zich verborgen...”

“In Arawdan verbergt de maan zich niet!”

“Het is een straf.”

“Waarom? Voor wie?”

“Voor ons allemaal, misschien.”

“Voor haar.”

Die laatste stem was laag en dik van minachting; de woorden troffen haar, gleden onder haar sjaal door en bleven onder haar ribben steken. Ze reageerde niet. Ze had lang geleden geleerd dat reageren hun zekerheid alleen maar voedde. In plaats daarvan liep ze langs hen heen, haar voeten schuifelend door het zand, tot ze aan de uiterste rand stond waar zee en land elkaar raakten. Vlakbij leunde een scheve vissersboot op zijn zij, een van de drijvers gebarsten door een onverwachte duw van het tij. Mayari knielde.

Het water bewoog vreemd, rusteloos, alsof haar hartslag zijn ritme had verloren. Kleine golfjes rolden half gevormd en zenuwachtig binnen, hun ondiepe kammen instortend voordat ze haar tenen bereikten. Zeeschuim verzamelde zich in vreemde vlekken, alsof het niet wist waar het hoorde te liggen. Ze raakte het oppervlak aan. Het deinsde terug. Of zij deed dat. Een zwakke trilling schoot langs haar vingers omhoog naar haar onderarm, precies waar de zilveren lijnen onder de stof verborgen lagen. Een zachte puls antwoordde van onder de windsels, als bliksem die beleefd tegen haar huid tikte. Ze trok haar hand snel terug, haar hart bonzend. Achter haar werd het gefluister van de dorpelingen scherper.

“Zag je dat? Het water bewoog.”

“Ze zou het niet moeten aanraken.”

“Het was altijd veiliger wanneer ze op zichzelf bleef.”

“Misschien roept ze iets. Of wordt ze geroepen.”

Een koude draad gleden langs haar ruggengraat omlaag. Ze stond op en deed snel een stap weg van het water, voordat het tij haar opnieuw

kon verraden. De fakkels van de dorpingen wierpen korte, mismaatte schaduwen die zich over het zand kronkelden. Angst deed dat met licht: het maakte het klein, trillend, wantrouwig tegenover zijn eigen vlam.

Datu Bayan, breedgeschouderd en met haar zo wit als zeezout, stond dichterbij haar dan de anderen. Hij hield zijn fakkel rustig vast, maar in zijn ogen glansde vermoeide bezorgdheid.

“Mayari,” zei hij zacht.

Ze boog haar hoofd. “Datu.”

Hij aarzelde. In die stilte lag het belang van vragen waarvan hij wist dat zij ze niet zou beantwoorden.

“Heb jij... iets gedroomd?” vroeg hij gedempt. “Iets vreemds?”

Haar adem stakte. Ze proefde nog steeds zilver op haar tong. Voelde nog altijd hoe de maan boven haar hoofd brak. Hoorde nog steeds het gebulder van een zee die deze niet was.

“Ik droom veel dingen,” zei ze behoedzaam. “De meeste begrijp ik niet.”

Een gemompel golfde om hen heen.

Bayan bestudeerde haar met het geduld van een oude visser die onvoorspelbare stormen trotseert. “Sommigen geloven dat de goden zich terugtrekken om ons te beproeven.”

“En de anderen?” vroeg ze.

Hij keek op naar de lege hemel. “De anderen vrezen dat iemand Haar heeft weggenomen.”

Hij hoefde niet te zeggen welke Haar. Er was maar een aanwezigheid waarover het eiland met zo’n eerbied sprak. Mayari voelde haar maag samenkrimpen. Ze had de barst gezien. Ze had gezien hoe de gloed uiteenviel. En al waren dromen geen heilige waarheid, deze had te echt gemaakt om haar zomaar terzijde te schuiven.

“Wat denkt u?” vroeg ze zacht.

Bayan zuchtte, de lijnen in zijn gezicht werden dieper. “Ik denk dat de wereld verkeerd aanvoelt. En verkeerde dingen zoeken vaak diegenen op die al gewond zijn.”

Ze verstijfde. Die woorden kwamen te dichtbij. De ogen van de

dorpelingen schoten opnieuw naar haar toe, scherp als haken. Bayan hief een hand, niet naar haar, maar naar de zee. “Kijk.” Het water trok zich terug. Niet met centimeters, maar met armlengtes. Het tij werd plots en onnatuurlijk teruggezogen en legde glibberige stenen bloot en verraste krabben die zijwaarts wegschoten. Een smalle geul van zeebodem glansde onder het maanloze licht, geribbeld en rauw. De dorpelingen haptten naar adem. Toen stortte het water zich weer naar voor en eiste het zand met te veel kracht terug, sloeg tegen de drijvers van een aangemeerde kano, hard genoeg om die gevaarlijk te laten schommelen. Een kind begon te huilen.

Mayari voelde het zilver onder haar huid mee beuken met de grillige golven. Ze klemde haar sjaal strakker om zich heen, alsof stof licht het zwijgen kon opleggen. Ze keerde zich van de dorpelingen af zodat ze de zwakke gloed onder de windsels niet zouden opmerken. De zee bleef onregelmatig ademen, alsof ze niet wist of ze het eiland dichterbij moest trekken of wegduwen. Bayan blies een lange, vermoeide adem uit.

“De maan leidt het tij,” mompelde hij. “Zonder haar vergeet de zee haar plaats.”

Mayari’s hart trok samen. Niet alleen de zee. Haar vingers trilden binnen haar sjaal. Elk instinct schreeuwde om zich terug te trekken in haar hut, zich te verbergen, de droom diep begraven te houden waar niemand hem los kon wrikken. En toch trok iets in haar haar blik opnieuw omhoog. De lucht was uitgestrekt en leeg.

Een verre wind schraapte over het strand; hij droeg de geur van zout, rook en de eerste tekenen van paniek. Mayari deinsde terug van de menigte, van hun fakkels, van hun met angst doordrenkte gefluister. De schaduwen van hun gestalten wiegden achter haar als onzekere geesten.

“Waar ga jij naartoe?” riep iemand scherp.

Ze negeerde de stem. Haar voeten brachten haar langs de boten, langs de scheefstaande palmen, naar de dunne lijn van bomen aan het uiterste einde van het strand, waar zich verderop een klein,

verlaten maantempeltje verschool. Het zilver in haar klopte opnieuw. Datu Bayan hield haar niet tegen. Niemand deed dat. Misschien waren ze bang om haar aan te raken. Misschien hoopten ze heimelijk dat ze in het donker zou verdwijnen. Ze keek niet om.

Het pad naar de tempel slingerde langs de kromming van het eiland als een oud litteken. Mayari volgde het met gebogen hoofd, een hand tegen de sjaal bij haar keel gedrukt waar de hanger verborgen lag. Onder haar voeten maakte zand plaats voor droge aarde, daarna voor de zachte veerkracht van bladafval toen ze onder de rand van de bomen stapte. Boven haar klakten palmladeren tegen elkaar in het donker. Ergens riep een nachtvogel een keer en viel toen stil, alsof ook hij het ontbreken van licht had opgemerkt. Er was geen maan om de bladeren te verzilveren, geen zachte gloed over stammen en takken. Zonder dat voelde het woud vlakker aan, met kleuren ingestort tot tinten van houtskool en inkt. Mayari's ogen pasten zich langzaam aan en zagen nieuwe vormen: de bleke knopen van wortels, de zwakke glans van korstmoss op steen, de spookachtige bloei van witte bloemen die halfgeopend waren naar een hemel die zijn lantaarn verloren was.

Ze liep op herinnering. Ze had dit pad sinds haar ballingschap vaak genomen, telkens wanneer het gefluister in het dorp haar te veel werd. De vervallen tempel was de enige plek waar de lucht niet naar de angst van andere mensen smaakte. Hier, aan de rand van het eiland, opende de wereld zich naar zee en lucht. De goden leken hier dichterbij. Of dat waren ze ooit geweest.

Haar vingers klemde zich door de stof om de hanger. Het gebarsten medaillon brandde met een gestage warmte, niet pijnlijk maar met aandrang. Elke puls stuurde een zwakke, antwoordende rilling door de zilveren lijnen in haar armen en borst, alsof ergens diep onder het oppervlak van haar huid aan een net werd getrokken.

“Stil,” mompelde ze binnensmonds, alsof ze een rusteloos kind berispte. “Alsjeblief.”

De begroeiing werd schaarser. Het gefluister van de zee voor haar

klonk luider, het trage dreunen en zuchten van golven die uit hun ritme waren geslagen door het verlies in de lucht. De geur van zout verdrong die van vochtige aarde en bladrot in het bos. Vuurvliegjes knipperden in het struikgewas, hun korte gele flitsen de enige sterren die dichtbij genoeg waren om aan te raken. Dan doemde de tempel op uit de schaduwen: een groep bleke steenblokken die half waren opgeslokt door ranken, de resten van een ooit sierlijke trap die van het strand naar een klif had geleid, en een handvol zuilen die niets anders dan lucht droegen. In vroegere tijden waren buitenposten als deze gepolijst en beschilderd geweest, hun reliëfs fris, hun altaren verzorgd door acolieten die de juiste liederen kenden voor elk getij. Maar hier was de steen overgelaten aan de zee en het kruipend groen. Mayari bleef staan aan de voet van de treden. De laatste keer dat ze hier had gestaan, was de maan dun en hoog geweest. Zelfs verstoten had ze haar gezicht kunnen heffen en de blik van de godin voelen als koele vingers op haar voorhoofd. Vannacht voelde de lucht boven de tempel blind. Ze slikte eenmaal en begon te klimmen. Elke trede droeg de afdruk van ontelbare blote voeten van pelgrims, priesters en kinderen die met offers van rijst en bloemen waren gekomen. Onder haar hielen waren de stenen gladgesleten. Met haar vrije hand gleed ze langs de overgebleven fragmenten van gebeeldhouwde reliëfs: sikkels, stromend water, ogen halfgesloten in serene waakzaamheid. Zout en tijd hadden hun randen aangevreten. De eens scherpe vormen waren nu vervaagd, alsof het gezicht van de godin uit het geheugen van het eiland was gewist. Bovenaan de trap gaapte een open heiligdom. Zonder dak omlijstte het een stukje van de lucht. Vier pilaren stonden nog overeind, licht naar binnen hellend. Tussen hen, waar eens een altaar schalen met melk en olie en gevlochten guirlandes van schelp had gedragen, was nu slechts een gebarsten stenen platform, bedekt met de resten van oude offers en door de wind aangevoerd zand.

Mayari's blote voeten raakten de vloer van het heiligdom en het zilver in haar aderen begon te dreunen. Ze vertrok haar gezicht, de tanden op elkaar geklemd.

“Niet nu,” mompelde ze.

Ze liep naar het midden van de ruimte en knielde op de koele steen waar het altaar had gestaan. Haar knieën pasten in oude uithollingen die door generaties knielende lichamen waren uitgesleten. De vertrouwdheid van de houding verzachtte iets dat strak in haar borst had gezeten. Een ogenblik lang kon ze bijna de gekwetste hemel boven haar vergeten en zich voorstellen dat ze weer in de hoofdtempel was, omringd door het zachte gezang van stemmen en de gloed van ongebroken maanlicht.

Ze trok de maanhanger tevoorschijn van onder haar sjaal. De warmte erin werd dieper en bloeide naar buiten toe. De lijnen onder haar huid reageerden meteen. Zelfs zonder ze aan te raken voelde ze hoe ze helderder werden, fijne draden van hitte die zich als lichtende wortels door haar heen kronkelden. Ze balde haar vuisten tegen haar dijen en weerstond de neiging om de stof weg te trekken en ze te zien gloeien. Niet hier. Niet op de plek waar de godin ooit had gewaakt. Ze boog haar hoofd.

“Moeder van de Getijden,” begon ze, met de oude woorden die even in haar keel bleven steken. Ze had ze als meisje duizend keer uitgesproken, als novice, als priesteres in opleiding. Ooit waren ze soepel en zeker geweest, als met olie ingesmeerd touw. Nu voelde elke lettergreep ruw, schurend langs littekens diep vanbinnen.

“Moeder van de Getijden, die de maan heft en laat dalen, die de stromingen in hun banen houdt, die... die waakt over hen die U...” Verstoten. Het onuitgesproken woord lag zwaar op haar tong. Ze slikte het weg.

“...over hen die U gedenken,” besloot ze zwak. Het antwoord was stilte.

Ze probeerde het opnieuw en koos woorden van een ander gebed, nog ouder, half herinnerd uit kindernachten waarin de novices elkaar in de slaapzaal toefluisterden.

“Maanbewaarster, droomweefster,” zei ze. “Toon mij wat ik niet kan zien. Zeg mij wat is weggenomen, en waarom.”

De warmte van de hanger sloeg tegen de binnenkant van haar vuist.

De steen onder haar knieën bleef stabiel en onverschillig. Boven haar bleef de lucht een leeg blad.

Mayari kneep haar ogen dicht. Beelden uit de droom kwamen meteen op: de zilveren kust, de toekijkende geesten, de barst die langs het gezicht van de maan trok, het gegil van de zee toen het licht uiteenspatte. Haar lichaam herinnerde het zich allemaal; haar hart begon sneller te slaan, alsof ze nog steeds gevangen zat in die instortende helderheid.

“Wat heb ik gezien?” vroeg ze, haar stem nauwelijks meer dan adem. “Was het een schaduw van wat is, of slechts een angst?”

Een kleine windvlaag streek door het heiligdom, tilde zandkorrels op en liet ze om haar heen neerdalen als kleine, droge regendruppels. Ergens tussen de zuilen klikte een gekko. De zee beneden ademde uit en weer in, uit de maat.

Ze was alleen. Alleen, behalve... Het kloppen in de hanger zwol plots aan. Mayari hapte naar adem. Hitte schoot door haar vingers omhoog, niet brandend maar krachtig genoeg om een kreet uit haar keel te rukken. De breuk in het maanmedaillon lichtte op met een snelle, scherpe glans, als een bliksemlijn gevangen in metaal. Het licht volgde de scheur en sprong toen, onzichtbaar, haar handpalm in. Licht schoot langs haar arm omhoog. Ze voelde het bewegen, voelde het onder haar huid razen en zich inweven langs paden die er eerder niet waren geweest. Het volgde de verborgen lijnen met een verontrustende vertrouwdheid, alsof deze route al lang voor haar geboorte was uitgetekend en alleen op de juiste sleutel had gewacht. Haar adem ging snel en oppervlakkig. Ze probeerde de hanger los te laten; haar vingers gehoorzaamden niet.

“Stop,” siste ze. “Stop, stop...”

De warmte stopte niet. Ze stroomde verder voorbij haar elleboog, haar schouder in, wikkelde zich om haar sleutelbeen en spiraalde naar haar keel. Haar hele lichaam trilde als een aangeslagen snaar. Mayari's ogen vlogen open. Het heiligdom zag er niet anders uit. De pilaren leunden, de altaarsteen was gebarsten, de lucht erboven een lege kom.

“U luistert niet,” fluisterde ze, met een droge keel. “U bent er niet.” De woorden waren omhooggericht, naar waar de godin had moeten zijn. Maar het antwoord, als dat er was, kwam van binnenuit. Het ritme bleef in haar bloed kloppen, een afgemeten aandrang. De gebarsten hanger bleef warm in haar greep, zijn gebroken gezicht bonzend als een tweede hart. In een flits die als rouw voelde, begreep ze het: wat haar dan ook had gehoord, het was niet in de hemel. Een bittere lach bleef in haar borst steken.

“Ze hebben me verstoten om de tempel zuiver te houden,” zei ze zacht, vooral tegen zichzelf. “Om U zuiver te houden.”

Ze hief haar blik naar de lege lucht.

“En hier sta ik, in Uw ruïne, met wat zij hebben gebroken in mijn hand, voelend wat zij niet kunnen voelen. Zeg me, Moeder, was dat hun werk, of het Uwe?”

Geen bliksem sloeg in. Geen plotselinge wind antwoordde. De gekko klikte opnieuw. De zee zuchtte. Maar de geladen stilte bleef hangen, bedrukkend. Haar vraag bleef in de lucht zweven als wierook, nauwelijks zichtbaar maar hardnekkig. De hanger koelde iets af, maar de lijnen in haar bleven warm. Zelfs als ze erin zou slagen weer te slapen, wist ze: er was geen weg terug naar hoe haar lichaam eerder had gevoeld. Ze boog opnieuw haar hoofd.

“Als dit een vloek is,” fluisterde ze, “toon me haar grenzen. Als het een opdracht is...” Haar stem haperde; ze dwong de woorden eruit. “Als het een opdracht is, zeg me dan waarom U juist degene hebt gekozen die U hebt verstoten.”

De stilte daalde opnieuw neer. Maar ze voelde niet langer leeg. Ze voelde als de ruimte tussen een roep en een antwoord. Ze bleef geknield zitten tot haar benen gevoelloos werden en de eerste dunne draad van blauw aan de horizon voorbij de gebroken muren kroop. Pas toen schoof ze de hanger weer onder haar sjaal en kwam met stijve benen overeind. De vervallen tempel keek haar aan met zijn blinde, dakloze ogen. Beneden verschoof de zee, rusteloos en onzeker. Maar in haar had iets eindelijk zijn eigen ogen geopend. Mayari draaide zich naar de rand van het terras, waar steen overging

in lucht en de door het getij aangevreten kust beneden lag te wachten. De nacht werd dunner. De dageraad kwam eraan. Maar de wereld, wist ze met een helderheid die haar leeg achterliet, zou niet meer dezelfde zijn als toen de maan nog aan de hemel hing.

De hele nacht tot aan de dageraad hield de archipel de adem in. Over de verspreide eilanden - sommige niet meer dan splinters kalksteen, andere grote met jungle begroeide ruggen die uit de zee oprezen - was de duisternis voor zonsopgang totaal. Het was een duisternis zoals de bewoners van Arawdans eilanden nooit eerder hadden gekend. De nachten hier waren altijd verzacht door maanlicht dat door de palmkruinen viel, door zachte getijden die murmelden tegen mangrovewortels, en door dromen die als rook door de gevlochten wanden van bamboe-huizen dreven. Maar nu was de maan verdwenen en had zij een uitgestrekte, ongemakkelijke sterrenschaduw achtergelaten die zich van het ene einde van de oceaan tot het andere uitstrekte.

In die maanloze stilte waren ook de zeeën de weg kwijt. Golven dwaalden zonder patroon, op zoek naar een ritme dat niet langer bestond. Soms trok het water zich zo ver terug dat hele riffen opdoken, glinsterend en overrompeld blootgelegd lang voor de zon ook maar aan opkomen dacht en de zeeën in een verraderlijk doolhof zou veranderen. Op andere momenten zwollen de getijden zonder waarschuwing aan, verslonden stranden en sloegen tegen kliffen in vlagen van wilde, richtingloze roes. Vissers die de zee ooit lazen aan de hand van de trekkracht van de maan voelden zich nu vreemden in hun eigen baaien.

Boven de archipel was de lucht verduisterd tot een somber, gekneusd violet, niet het lavendelzachte dat volgde op een nacht met volle maan en evenmin het diepe indigo van het stormseizoen, maar iets donkerders en verraderlijkers. De sterren, die gewoonlijk door de gloed van de maan werden overstemd, toonden zich nu van veraf: verspreide speldenprikken, nauwelijks helder genoeg om de rafelige vormen van de eilanden beneden te omlijnen. Ze boden net genoeg licht om vage schaduwen te zien, maar niet genoeg om erop te vertrouwen.

Op het eiland Tawi duwden een paar vissers hun kano met drijvers het ondiepe water in, gebeden mompelend die half in hun keel bleven steken. De zee, op dit uur gewoonlijk rustig, klotste in snelle, nerveuze stoten tegen hun enkels. Vuil schuim kringelde om hun benen. Toen een van de mannen zijn peddel in het water stak, draaide de kano abrupt rond, meegesleurd door een stroming die er niet had mogen zijn.

“Geen maan,” fluisterde de oudste, terwijl hij met de rug van zijn knokkels tegen de boeg tikte, alsof hij een koppig kind berispte. “Zonder Haar vergeet zelfs de zee haar manieren.”

Op het strand achter hen lag een school verminkte vissen in het zand, de buiken omhoog, de ogen dof, alsof ze door een onzichtbaar bevel op het land waren gesmeten. Zeevogels cirkelden erboven in strakke, rusteloze spiralen en schreeuwden tegen de violette lucht.

Verder landinwaarts zaten moeders naast hun kinderen en drukten koele doeken tegen kleine voorhoofden. De kleintjes hadden urenlang liggen woelen in hun slaap; ze waren naar adem happend wakker geschrokken met lege, paniekerige ogen. Een jongen van zes greep zijn grootmoeder bij de mouw en fluisterde: “Lola, ik viel naar nergens. Ik bleef maar vallen.”

De oude vrouw hield hem dicht tegen zich aan en mompelde: “Ssst. De maan zal wel terugkomen.” Maar haar handen beefden en verraadden een twijfel die ze niet durfde uit te spreken.

Zelfs de ratten weigerden hun gebruikelijke routes onder de gevlochten vloeren van de dorpschutten te volgen. Ze schoten langs vreemde paden, hielden halt om te snuffelen aan hoeken waar maanschaduw hadden moeten liggen, maar er niet waren. Honden huilden zonder aanleiding. Hanen kraaiden twee keer en vielen daarna stil, in de war door de wisselende getijden van de duisternis. Op een smalle strook land, geklemd tussen twee kliffen, kwam een groep ouderen bijeen onder een gewelf van rode palmbladeren. Hun lantaarns flakkerden onrustig, ondanks de stilstaande lucht. De ouderen mompelden onder elkaar; hun gezichten waren getekend door diepe lijnen die waren uitgesneden door meer dan alleen

ouderdom.

“De geesten hebben de offers niet aangeraakt,” zei een vrouw, terwijl ze een kom rijst omhooghield die voor de tweede nacht op rij onaangeroerd was gebleven. “Zelfs de kraaien laten het liggen.”

Een man, zijn baard dooraderd met wit, leunde op zijn stok. “De anito trekken zich alleen terug wanneer de goden dat doen. Iets heeft zelfs het onzichtbare angst aangejaagd.”

Een derde oudere spuwde in het zand om het ongeluk af te weren. “We waren gewaarschuwd,” mompelde hij. “De verhalen zeiden dat de maan de werelden bijeenhoudt. Neem Haar weg en alles drijft af, de zee, de wind, de geest.” Zijn woorden joegen de hele groep angst aan.

Aan de overkant van de zeestraat, op Laksoy, zetten de mensen potten met zeewater voor hun ramen en staken die aan. In elke pot hadden de dorpsbewoners gemalen witte schelpen, lampolie en dunne schaafsels van sepiaschelp gemengd. Aangestoken gloeide het mengsel zwakjes, een spookachtige imitatie van maanlicht. Kinderen zaten ineengedoken op de trap treden en keken met grote, hoopvolle ogen naar de potten, het schijnsel weerspiegeld in hun irissen. Maar de potten brachten geen rust in hun slaap.

Overall in Arawdan realiseerden boeren, vissers en zwervers zich hetzelfde: de wereld gleed, korrel voor korrel, weg uit haar vertrouwde vorm. Geruchten trokken van dorp tot dorp, van eiland tot eiland, zo snel als de wind over het water sprong: de maan was niet zomaar verdwenen; zij was weggenomen.

Langs de centrale handelsroutes zwoeren zeelieden dat ze een waas van bleke vleugels tussen de wolken hadden zien verdwijnen, vlak voordat de maan verdween. Aan de oostelijke kusten keerden vissers huiswaarts met het verhaal dat de sterren vreemd flikkerden, alsof ze even werden verduisterd door een voorbijtrekkende schaduw. In de zuidelijkste riffen vonden duikers lichtgevende draden verstrikt in het koraal, draden die gloeiden als licht dat te ver van zijn bron was getrokken. Geen enkel verhaal kwam precies overeen met een ander, maar alle verhalen waren het over één ding eens: dit was geen

natuurlijke nacht.

Op alle eilanden voelden de heiligdommen de stilte van de voorouderlijke geesten.

Op Malaho, waar de kliffen zich kromden als gevouwen vleugels, naderde een tempelwachter het altaar aan zee met dezelfde zorgvuldige toewijding die hij al veertig jaar elke dageraad had betoond. Zijn passen waren langzaam maar vast, elk begeleid door het fluisteren van zand tegen oude sandalen. In zijn handen droeg hij een kom zeewater, opgelicht met vermalen parel, een nabootsing van door de maan gezegend licht. Hij plaatste de kom voor het beeldhouwde stenen beeld van de oude getijdengeest en ging dan op zijn hielen zitten om te wachten op de vertrouwde tekenen: een lichte rimpeling van wind, een gloed langs de randen van het heiligdom, de zachte uitademing van een onzichtbare aanwezigheid die het offer aanvaardde. Niets bewoog. Zelfs de lucht niet.

De golven beneden rolden in ongelijkmatige ademteugen, stegen te snel en vielen te scherp terug, maar het heiligdom bleef roerloos. De tempelwachter doopte zijn vingers in de kom en liet wat druppels op het zand vallen. “We hebben gegeven zoals we altijd geven,” mompelde hij. “Waarom keer jij je af?”

De beeldhouwde ogen van de getijdengeest staarden leeg langs hem heen, het wit van de verf afbladderend door jaren van zout. Zijn adem beefde in zijn borst toen de oude tempelwachter vooroverboog en in wanhoop zijn voorhoofd tegen de koele steen drukte.

Op Datuan, diep in een bosje mangrovebomen die kronkelden als de armen van rituele dansers, zat een groep jonge novicen in een kring bijeen. Hun mentor knielde in het midden, wierook brandend in een aardewerken kom voor haar. Rook kringelde omhoog in dunne grijze slierten en weefde zich tussen de takken boven hen.

“Maak je geest leeg,” fluisterde de priesteres. “Nodig de voorouders uit om het pad van de adem met jullie te bewandelen.”

De novicen ademden zacht uit. Niets antwoordde. Een meisje opende haar ogen te vroeg. “Eerwaarde Moeder,” fluisterde ze, “de

lucht voelt leeg.”

De priesteres fronste. “Je moet je concentreren.”

“Ik concentreer me,” hield het meisje vol, haar handen trillend in haar schoot. “Ze komen niet.”

De priesteres hief haar blik naar het bladerdak. De bladeren van het bosje bewogen gewoonlijk wanneer de geesten zich verzamelden, heel licht, als rokken die over een stenen vloer streken. Vandaag hingen de bladeren roerloos.

Ze legde een geruststellende hand op de rug van het meisje. “Misschien wachten ze op een gunstiger uur.”

Maar haar stem beefde en uren later, toen de novicen waren vertrokken, bleef ze alleen achter in het bosje. Ze knielde bij de mangrovewortels en fluisterde elke vooroudernaam die ze kende, van de grootmoeder die haar had geleerd kralen te rijgen tot de hogepriesteres die ooit de getijdenrituelen van het eiland had geleid. Geen enkele naam beroerde de lucht. Ze boog totdat haar voorhoofd de wortels raakte. “Alsjeblieft,” ademde ze. “Wij zijn er nog.”

Het bosje antwoordde slechts met stilte.

Voordat de maan verdween, bewogen de getijden van Arawdan als ademhaling: regelmatig, zeker, geduldig. Ze duwden en trokken volgens een ritme ouder dan de eilanden, met een orde die elke tewaterlating, elke oogst, elke droom vormgaf. Nu gedroeg de zee zich alsof zij zichzelf was vergeten.

Op het eiland Luyong, een bergachtige strook land omringd door rif, kwam het eerste teken bij het aanbreken van de dag. Vissers stonden klaar om hun netten uit te werpen, hun voeten wegzakkend in het koele ochtendzand. De lucht was bleekgoud en beloofde rust. Maar zonder waarschuwing zwol de zee plots aan. De golven stormden in een hijgende adem langs de kust omhoog en beukten tegen de verankerde boten. Twee boten met drijvers braken los van hun ligplaatsen en kantelden zijwaarts.

“Haal ze terug!” riep iemand.

Maar de zee was sneller. Een tweede vloedgolf rolde binnen, hoger

en woester, en sleurde een kano half het water in voordat hij haar met een oorverdovende klap weer op het strand smakte. De vissers schoten heen en weer, uitglijdend op nat zand. Een man waadde tot zijn middel in een golf om een omgeslagen boot te redden, maar deinsde terug toen de stroming zich in duizelingwekkende spiralen om zijn enkels draaide.

“Dat is geen getij,” hijgde hij. “Dat is... iets anders.”

Landinwaarts, waar rijstterrassen in steile berghellingen waren uitgehouwen, lagen ze er grijs bij, het water weerkaatste het maanlicht niet meer. Vroeger fonkelden de rijstvelden 's nachts als zilveren platen, nu trilde er slechts een vaag, onrustig glimmen over het oppervlak. Erger nog, het water stond verkeerd. In sommige terrassen te laag, in andere te hoog. Boeren liepen kniediep door overstromde terrassen die slechts enkeldiep hadden mogen zijn. Ze drukten hun vingers in de aarde en fronsten bij het zien van verdronken kiemplanten.

“Waarom zou het water zo stijgen?” vroeg een man, terwijl hij een bosje verleppende rijstscheuten optilde.

Een oudere vrouw waadde naast hem en schudde haar hoofd. “Het getij hoort niet zo ver landinwaarts te reiken. In geen enkel seizoen.” Hogerop barstten droge terrassen open onder de ochtendzon, ondanks dat ze de avond ervoor nog waren bevoeid. De aarde viel daar uiteen als broos aardewerk.

“We moeten opnieuw planten,” zei een andere boer, zijn stem gespannen.

“Wat opnieuw planten?” antwoordde de oude vrouw. “Er is niets meer om op te vertrouwen. Het water heeft zijn leermeester verloren.”

Ze sprak de naam van de maan niet uit. Geen van hen durfde afwezigheden hardop te benoemen.

In de centrale zeestraten van Arawdan dreef een vrachtschip in een vreemde stilstand. De bemanning hing over de relingen en staarde in het water met een mengeling van ontzag en angst. De zee onder hen glansde in ongebruikelijke kleuren: strepen groen en geel en vaag

wit. Kleine vissen schoten in nauwe, paniekerige spiralen heen en weer, alsof ze vluchtten voor een onzichtbare dreiging. Grotere schaduwen cirkelden eronder, traag en onzeker. De oudste zeeman aan boord leunde zwaar op de reling, zijn ogen samengeknepen.

“De stromingen draaien,” mompelde hij. “Ze volgen geen enkel pad dat ik ken.”

De kapitein kwam naast hem staan, met een grimmige blik. “We drijven wanneer we zouden moeten varen. En wanneer we proberen te roeien, duwt de zee ons in cirkels.”

De oudste zeeman spuwde in het water en maakte een teken tegen het kwaad. “De zee zoekt naar Haar. Maar Zij is er niet. Dus keert zij zich in zichzelf. Een wereld zo uitgestrekt zou zich niet gevangen moeten voelen...”

Ver in het noorden, op Maliit, verzamelden moessonwolken zich en vielen na enkele ogenblikken weer uiteen, alsof ze hun bedoelingen heroverwogen. Regen viel even - zwaar, woest - en hield dan abrupt op, waarbij op elk blad trillende druppels achterbleven. Een groep dorpelingen die varens plukten in het bos hield stil toen een windvlaag scherp door de boomtoppen scheurde, fel genoeg om takken te laten kraken. Een vrouw wees omhoog, haar gezicht lijkbleek. “De vogels,” fluisterde ze.

Tientallen van hen - nachtreigers, zeearenden, ijsvogels - cirkelden doelloos door de lucht. Hun bewegingen waren wijd, draaiend, zoekend. Ze landden niet op takken. Ze doken niet naar vis. Ze trokken slechts spiralen boven het bladerdak terwijl hun kreten gespannen klonken. Een jonge vrouw schermde haar ogen af. “Zoeken ze naar de maan?”

Haar metgezel antwoordde zacht: “Nee. Ze zoeken naar datgene wat hun vluchtpaden stabiel hield.”

Alsof de wind instemde, zwol hij opnieuw aan, boog het riet en liet de bamboestaken ratelen. De verzamelaars wisselden zenuwachtige blikken uit en versnelden hun pas terug naar het dorp.

De nacht kleefde aan Neyumi als een strak, ongemakkelijk kleed.

Mayari stond op het strand waar de kustlijn zich in een halvemaaan naar de westelijke riffen boog. Zonder de maan weerkaatste het zand slechts schoorvoetend sterrenlicht. Ze trok haar sjaal dichter om zich heen, haar voeten zakten weg in zachte, koele korrels. Het getij rolde naar voor in een haperende duw en trok zich daarna zwak terug, alsof het niet zeker wist welke afstand het tot haar wilde bewaren. Elke golf sloeg met een verward ritme tegen het strand.

Voorbij de zwarte lijn van de horizon gloeiden vage oranje lichtpunten tegen de lucht. Vuren. Groot genoeg om een rode veeg op de wolken achter te laten. Mayari haalde scherp adem. Het leek alsof rook over het water werd aangevoerd in een dun lint, meer gevoeld dan geroken, hoewel dat onmogelijk was vanop die afstand. Ze deed een stap naar voor tot het water haar tenen raakte. De vuren flakkerden opnieuw. Signalen? Rituele vlammen? Of brandende dorpen? De gedachte deed haar huiveren.

Achter haar schuilden de hutten van Neyumi als bange dieren, hun gevlochten wanden kreunend in het donker. Lampen gloeiden zwak achter de luiken. Enkele dorpsbewoners waren bij de waterlijn blijven hangen, hun ineengedoken silhouetten fluisterden met de voorzichtigheid van mensen die vreesden dat ze te luid spraken. Hun stemmen bereikten haar in gebroken flarden.

“...weer boten omgeslagen, derde keer deze week...”

“...de zee kwam om middernacht tot in de mangroven...”

“...als de goden zwijgen, wat kunnen stervelingen dan doen?”

En dan, nog zachter: “...misschien is dit al begonnen toen die priesteres werd verbannen.”

Mayari's kaken spanden zich. Ze draaide zich niet om. Ze hield haar blik op de horizon gericht en liet de brand van die woorden door zich heen gaan als koude wind door open deuren. Jarenlang had ze zichzelf wijsgemaakt dat de ballingschap haar buiten de zorgen van de wereld had geplaatst, dat vergeten worden een zegen was, of op zijn minst een vorm van genade. Maar vannacht, met een uitgeholde lucht en verre vlammen die zich in het getij weerspiegelden, viel die illusie uiteen.

Het zilver onder haar huid roerde zich. Een zwakke gloed sijpelde door de windsels om haar polsen, niet fel genoeg om anderen het op te laten merken, maar zichtbaar als een zachte trilling aan de randen van haar eigen zicht. Ze verborg haar handen onder haar sjaal. Het zilver doofde niet. Het pulseerde een keer, twee keer, alsof het de verre vuren met herkenning begroette.

“Nee,” fluisterde ze. “Antwoord hen niet.”

Een paar vissers liepen langs haar, op weg naar het dorp met netten over hun schouders geslagen. Zelfs van achter haar voelde ze de aarzeling in hun passen. De een mompelde iets tegen de ander - te zacht om te verstaan - en beiden wierpen een wantrouwige blik naar de hemel, waar de maan had moeten staan. Een oude vrouw volgde hen, zwaar leunend op een kromme staf. Toen zij het natte zand bereikte, bleef ze staan en staarde met troebele ogen naar de horizon. Haar stem, droog als gebarsten aarde, droeg ver in de stilte.

“Maanlicht hield de zee tam,” mompelde ze. “Hield de geesten mild. Hield onze dromen veilig.” Ze tikte haar staf één keer met nadruk op het zand. “En de priesteressen hoorden die banden te bewaken.”

Mayari sloot de ogen. De vrouw had die woorden tegen zichzelf gesproken, maar ze raakten Mayari niettemin. Een scherpe pijn schoot onder de lederen halsband die tegen haar sleutelbeen drukte. Ze raakte het medaillon aan door haar sjaal heen. Het metaal werd warm, langzaam en gelijkmatig. Een doffe trilling straalde naar buiten, verspreidde zich over de huid van haar borst en zonk in haar ribben als een kooltje dat zich het vuur herinnerde.

“Ik heb dit niet veroorzaakt,” fluisterde ze tegen de zee. Maar twijfel trok door haar heen als rook. “Of wel?”

De golven antwoordden door tegen haar enkels te klotsen, het ene moment zacht, het volgende krachtig.

Tempels overal in Arawdan zouden vannacht koud zijn. Geesten teruggetrokken. Dromers die in angst ontwaakten. Vuren ontstoken uit wanhoop. En hier stond zij, in ballingschap aan de rand van Arawdan, terwijl ze voelde hoe de wereld uit elkaar viel. Mayari sloeg haar armen strakker om haar lichaam. Boven de horizon droeg

de lucht een donkere kneuzing. De oranje sporen veegden er opnieuw tegenaan. Ze stelde zich de dorpen achter de horizon voor: kinderen die huilden wegens hun droomloze slaap, boeren die hun terrassen zagen verdrinken, vissers die staarden naar omgeslagen boten, heiligdommen leeg zonder geesten en goden. En ze stelde zich de mensen voor die naar de hemel keken voor antwoorden en niets vonden. Ze hief haar hoofd naar de donkere lucht.

“Wat moet ik doen?” vroeg ze zacht, niet als priesteres of als gelovige, maar als iemand die niet langer kon doen alsof ze losstond van het ontrafelen van de wereld. Er kwam geen antwoord. Alleen het verwarde ademhalen van de zee. Het gefluister van de dorpsbewoners die eindelijk naar hun huizen terugkeerden. De wind met een as-smaak van verre eilanden. En de langzame, pijnlijke gloed van zilver onder haar huid. Ze liet zich op het zand zakken, trok haar knieën op en sloeg haar armen eromheen terwijl ze naar de oranje horizon keek. Eenzaamheid nestelde zich om haar heen als een tweede sjaal. Ze bleef zo zitten tot de oranje vegen verdunden tot vage draden tegen de lucht. Tot de grillige polsslag van het getij was gesust tot een korte uitputting. Tot de hutten van Neyumi stilvielen. Toen ze uiteindelijk opstond, trilden haar benen. Haar handpalmen waren vochtig. Het hangertje was warm genoeg om als een klein levend wezen tegen haar huid aan te voelen. Ze deed een stap terug van het water en wierp nog een laatste blik op de horizon. “Ik heb hier niet om gevraagd,” fluisterde ze.

Een briesje streek langs haar wang, geen troost of bevel, enkel een teken van erkenning. Achter haar sliep Neyumi onrustig. Voor haar lag een lijdende wereld. En in de leegte van haar borst trok schuld zich langzaam samen tot iets scherpers, iets dat bijna op een richting begon te lijken, al had ze er nog geen naam voor. Voorlopig draaide ze zich gewoon om naar het pad dat haar terug naar haar hut zou brengen, terwijl in haar gedachten verre vuren bleven flakkeren als onbeantwoorde gebeden.

De lucht was begonnen aan zijn langzame draai naar de dageraad,

maar de wereld bleef nog even hangen in het dunne, gewichtloze moment vóór het licht. Neyumi lag stil, uitgeput door angst. Alleen de zee bewoog, rusteloos als een dier dat zijn kooi afloopt.

Mayari stapte haar hut uit, de schemering in. Een lichte koelte streek langs haar huid; het voelde vreemd aan, alsof de nacht zijn gebruikelijke warmte had teruggetrokken en slechts een schim had achtergelaten. Haar voeten zakten een beetje weg in de vochtige aarde. Ze kon niet langer binnen blijven. De slaap was uren geleden al van haar weggevlucht en had alleen het ritmische bonzen van het zilver achtergelaten, en de echo van verre vuren die nog steeds in haar gedachten flakkerden. Haar instinct droeg haar naar de verwoeste maantempel, naar de enige plek op het eiland waar de stilte eerlijk aanvoelde.

Ze ging traag de afgesleten treden op. Elke steen was kil onder haar voeten, met dauw die parelde in alle spleten. De pilaren hielden over als oude wachters, hun versleten reliëfs getekend door schaduwen. Zodra ze het heiligdom binnenstapte, veranderde de lucht. De wind vond zich een weg door de gebroken muren en vlocht vage fluisteringen door de stilte. Als ze goed luisterde, kon ze bijna stemmen horen die over de archipel werden gedragen. Gesmoorde snikken. Gebeden. Gezangen, uitgesproken met een bevende vastberadenheid.

Ze liet haar hoofd zakken en drukte een hand tegen het gebarsten hangertje aan haar keel. Het metaal antwoordde met een gedempte warmte. Het zilver in haar aderen pulseerde mee, zacht maar onmiskenbaar. Voor het eerst voelde het niet als een indringer. Het voelde als iets dat haar riep door de adem van de wereld heen.

“Ik hoor je,” fluisterde ze. “Maar ik begrijp je niet.”

Een zacht schurend geluid van zand bereikte haar oren. Mayari draaide zich om en verwachtte misschien de wind die haar voor de gek hield, of een zwerfhond die aan de treden snuffelde. In plaats daarvan stond er een kleine gestalte aan de rand van het heiligdom. Met ingetrokken schouders en het haar verward door de nachtwind. Het was Tali, de jongste dochter van een visser, blootsvoets in het

zand, een gevlochten mand stevig tegen haar borst gedrukt. Haar ogen waren groot in het donker en glansden als zwarte parels.

“Priesteres Mayari,” zei het meisje zacht.

Mayari deinsde terug bij de titel. “Tali... je hoort binnen te zijn. Je moeder moet ongerust zijn.”

Tali schudde haar hoofd en klemde de mand steviger vast. “Iedereen is wakker. De oudsten maken ruzie. Tatay zegt dat de zee onze kano’s zal opeten als het getij niet meer weet hoe het moet ademen. En de tempelwachter zegt dat de goden boos zijn. En mijn zus...” Ze brak af, haar lip trillend.

Mayari knielde en legde een zachte hand op de schouder van het meisje. “Je zus?”

“Ze heeft al drie nachten niet gedroomd,” fluisterde Tali. “Ze wordt wakker met haar ogen wijd open, en ze zegt dat er geen wereld is in haar slaap. Alleen... leegte.” Haar stem zakte. “Wat gebeurt er met mensen die nooit dromen, priesteres?”

Mayari’s hart trok samen. Ze wilde zeggen: niets, ze zal herstellen, of de maan verbergt zich maar even. Maar ze had zulke waarheden niet om te geven. Ze streek een haarlok achter Tali’s oor. “De geest van je zus is sterk. Ze is alleen bang door de stilte van de hemel. Velen zijn dat.” Ze aarzelde. “Zelfs ik.”

De schouders van het meisje ontspanden bij die eerlijkheid; kinderen voelen onwaarheid net zo zeker als zeevogels stormen voelen aankomen. Tali keek naar de horizon. “Wat zijn die oranje lichten?” Mayari volgde haar blik. “Vuren,” antwoordde ze zacht. “Op andere eilanden.”

“Roepen ze om hulp?”

Mayari’s adem stokte. “Ik weet het niet.”

“Denk je...” Tali verlaagde haar stem. “...dat ze net zo bang zijn als wij?”

Mayari sloot haar ogen. “Ja.”

De wind draaide en bracht een vage geur van rook met zich mee. Niet de rook van Neyumi. Niet van vis of palmvuren. Deze was scherper, doordrongen van pekelen paniek. Tali stapte dicht naar

Mayari toe en leunde tegen haar arm.

“Komt de maan terug?”

“Ik weet het niet,” zei Mayari opnieuw, de woorden zwaar op haar tong.

Tali drukte haar gezicht tegen Mayari’s sjaal. “Mama zegt dat jij haar terug kan brengen. Dat maanpriesteressen haar kunnen roepen. Zelfs als zij zich verstopt.”

Mayari verstijfde. Er ging een lange tijd voorbij voordat ze kon antwoorden. “Ik ben geen maanpriesteres meer.”

Iets in het kleine lichaam van het meisje spande zich op. Ze trok zich terug, haar ogen zoekend naar Mayari’s gezicht, vol verwarring.

“Maar jij... je draagt het maanmerk.”

Mayari’s blik viel op de sjaal die over haar borst lag gedrapeerd.

“Het is gebroken,” zei ze.

“Wij ook,” fluisterde Tali.

De eenvoud van die woorden sloeg in als een handpalm tegen haar borst. Mayari slikte hard, probeerde te spreken ondanks de plotse knoop in haar keel. “Ga terug naar je familie,” mompelde ze tenslotte. “Blijf vannacht dicht bij hen.”

Tali knikte, hoewel haar ogen nog steeds op Mayari rustten met een vertrouwen dat onterecht voelde. Ze draaide zich om en liep terug naar het dorp, het zand fluisterend onder haar kleine voeten.

De vegen aan de horizon trilden. Sommige kleurden feller op. Andere doofden uit. Ze stelde zich de dorpen achter die verre vlammen voor, de moeders die hun droomloze kinderen vasthielden, de boeren die naar overstroomde velden staarden, de oudsten die fluisterden over de stilte van de goden. Ze stelde zich geestmediums voor die knielden voor levenloos gebleven schrijnen. Vissers die tot hun enkels in water stonden dat zich gedroeg als een hongerig dier. Hoeveel waren er aan het wachten op antwoorden? Hoeveel fluisterden gebeden die oplostten voor ze de hemel bereikten?

Een hoge golf kwam aanrollen, brak tegen de klif en sloeg water tegen haar scheenbenen. Mayari wankelde. Het zilver onder haar wikkels flakkerde op, zacht maar onmiskenbaar. Een vage gloed

sijpelde door de stof bij haar polsen, als vuurvliegjes die ontwaakten onder gewezen schaduwen.

“Nee,” fluisterde ze en drukte haar armen tegen haar lichaam. “Niet nu.”

Maar het ritme in haar - gelijkmatig, als eb en vloed - reageerde op de vuren in plaats van op haar stem. Het klopte in vreemde harmonie met het verre branden, alsof iets in haar het uiteenvallen van de wereld herkende. Alsof haar lichaam deel was van de wonde. Of deel van de genezing.

Ze hief haar blik nog eens. De horizon flikkerde. Niet van vuren deze keer, maar iets helderder, nog verder weg. Een uitbarsting van bleek licht, wit en scherp, knetterend onder lage wolken. Mayari's adem stakte. Het gebarsten hangertje aan haar keel werd nog warmer, met een langzame aarzelende gloed.

Haar ballingschap had ooit gevoeld als een straf. Als een uitwissing. Als het afsnijden van alles wat ze ooit was geweest. Maar terwijl aan de horizon het verre licht knipperde... terwijl het wilde getij aan haar voeten trok en hapte... terwijl het zilver in haar aderen neuriede van ontwaken... begreep ze plots iets verbazingwekkends: eigenlijk had de ballingschap haar tot op zekere hoogte behoed voor het instorten van de wereld.

Een stevige windvlaag raasde over de zee. Mayari sloot haar ogen. En ze voelde het, geen stem, geen bevel, maar een trekken. Stevig. Krachtig. Zeker als het getij.

Haar vingers klemde zich om het hangertje onder haar sjaal.

Ze fluisterde tegen de wind, hoewel niemand dichtbij genoeg was om het te horen: “Ik kan hier niet blijven.”

Achter haar sloep Neyumi onrustig. Voor haar brandde de wereld. En in haar begon een doel te gloeien, klein als een vonkje, hardnekkig als zout. Mayari trok haar sjaal strakker om haar schouders, haar vingers streelden zonder nadenken het warme symbool eronder. Ze daalde de tempeltrappen af, terwijl de zachte aarde zich om haar voeten schikte en de eerste dunne draden van de dageraad door de bomen weefden.

Het getij beneden ademde in gebroken patronen, in, uit, struikelend, zoekend. De lucht werd helderder, aan de randen bleek perzikkleurig, alsof de zon aarzelde om volledig in een wereld zonder maan te stappen. Mayari keek niet meer om. Ze stapte gewoon verder; het zilver in haar reageerde met een stille, vaste cadans, het gebarsten hangertje warm tegen haar hart, als iets dat ontwaakt was uit een lange, diepe slaap.

Mayari zat op haar slaapmat. Sinds haar terugkeer uit de kleine maantempel was ze wakker gebleven. De dageraad duwde tegen de randen van de nacht, maar de zon aarzelde nog steeds. Ze sloot haar ogen en even week de zilte prikkende wind; een andere nacht kwam ervoor in de plaats, een nacht zo helder dat het leek of de wereld dreef in een zee van roomwit licht.

Ze zag de grote Maantempel van Dambana. Witte trappen die de heuvel opklommen als de ruggengraat van een groot stenen wezen, elke trede gladgesleten door ontelbare voeten. Eronder terrassen van rijst en water die uitwaaierden, elk overstroomd veld een gepolijste scherf. Huizen genesteld langs de hellingen, hun rieten daken dicht tegen elkaar gedrukt en met rook die uit kookvuren opsteeg in nette, rechte slierten. En boven dat alles: de tempel, een kroon van bleke steen open naar de hemel, waarop naar men zei de Moeder van de Getijden haar blik liet rusten.

Die nacht was de maan vol en trots geweest. Ze stond recht boven het heiligdom, zo helder dat ze schaduwen wierp die scherp genoeg waren om te snijden. Elke beeldhouwde maansikkel langs de tempelmuren glansde mee; elke koperen bel, elke offerschaal blonk. Lamplicht was nauwelijks nodig, maar de novicen hadden ze toch aangestoken, uit traditie eerder dan uit noodzaak. Olievlammen trilden in keurige rijen langs de zuilengalerijen, hun gele tongen bescheiden naast de koude, witte straling die van bovenaf neer straalde.

Mayari had in de buitenhof gestaan, jonger en niet verbannen, haar blote voeten koel op de gladde steen. De nacht rook naar jasmijn en zeewind, met een ondertoon van warme olie en wierook, zwaar en vertrouwd, zo constant als haar eigen adem.

“Hou op met zo te staren,” fluisterde Sila, de novice naast haar. “Je verblindt jezelf nog. Of maakt Háár jaloers.”

Mayari knipperde en rukte haar blik los van de hemel. “Jaloers waarop?”

“Op jouw staren,” zei Sila grijnzend terwijl ze de plooi van haar lichtblauwe gewaad recht legde. “Je kijkt naar Haar alsof ze alleen van jou is.”

“Ze is van iedereen,” antwoordde Mayari automatisch.

“Maar jij... jij laat het lijken alsof ze speciaal naar jou luistert.”

Mayari probeerde het weg te lachen, maar iets in haar borst trok samen bij Sila's woorden. Ze keek weer naar de maan, die schoon en rond tussen de dakloze muren van de tempel hing. Het voelde inderdaad als aandacht.

Ze was zich er altijd té bewust van geweest: het gewicht van die witte blik, de manier waarop haar huid ervan tintelde, hoe haar gedachten helderder werden wanneer ze eronder stond. Als kind was ze soms uit de slaapzaal van de novicen geslopen om zich opgekruld neer te leggen in een hoek van de binnenhof, alleen om de koele gloed van maanlicht op haar gezicht te voelen. De oudere priesteressen hadden haar berispt, maar zacht, zonder echte boosheid.

“Het betekent dat je bevoorrecht bent,” had er eens een zacht bij gemompeld terwijl ze Mayari's haar van haar voorhoofd streek.

“Maar wees voorzichtig. Gunst van de hemel is niet hetzelfde als gunst van de tempel.”

Nu, terwijl ze in de tempelhof stond met haar gewaad strak omgeslagen en het haar gevlochten in het eenvoudige patroon van een bijna ingewijde priesteres, voelde Mayari die woorden opnieuw, echoënd in haar hoofd.

“Getij van de Moeder,” mompelde Sila terwijl ze haar schouders rolde. “Mijn rug doet nu al pijn en we zijn nog niet eens begonnen met de wake.”

“Je klaagt alsof je hier niet al honderd keer hebt gestaan,” zei Mayari.

“Honderd keer geknield,” verbeterde Sila. “En in elk geval, vanavond is anders. De ouderen zijn gespannen. Heb je het niet gemerkt?”

Mayari sloeg haar armen om zichzelf en wreef het begin van een rilling weg. “Ze zijn altijd gespannen,” zei ze, half om zichzelf te overtuigen. “Het is hun vak.”